

Клас: 5.

Дата: 14 квітня 2020 року.

Урок № 56.

Тема: У полоні казкової магії героїв Валерія Шевчука. Протистояння добра і зла у казці «Панна квітів»

В зошиті, в якому ти працюєш під час карантину, написати дату, яка написана вище. Переписати тему повністю (вона написана вище після слова «тема»).

Дорогі діти! Сьогодні у нас незвичайний урок. Ми з вами поринемо у дивовижний храм квіткової магії, опинимось у полоні розквітлих картин, створених талановитою уявою зрілого письменника і люблячого батька Валерія Шевчука.

Отже, сьогодні на уроці ми познайомимось з творчістю письменника Валерія Шевчука. Поговоримо про казку «Панна квітів», яку автор створив на прохання своїх дочок.

Новий матеріал.

Слово вчителя.

Валерій Шевчук почав свій творчий шлях як дорослий письменник, та згодом почав писати і твори для дітей. А яким же було його дитинство?

Із автобіографії В.Шевчука: Було в мене досить багате подіями і враженнями дитинство, та й не дивно; пам'ять моя почала фіксуватись з чотирирічного віку — був це 1943 рік. Малим я мав здатність весь час кудись забредати і постійно губився. Вперше це сталося якраз 1943 року, коли, розсердившись на брата, я рушив у білий світ шукати матір, яка пішла в той час на базар, і забрів на житомирську Смолянку. А одного разу я причепився до тягача, мене там прищемило, я не міг відчепитися; коли ж зіскочив, мене протягло по бруківці, зчесавши на нозі шкіру. Бували й інші випадки. Загалом же це цікавий калейдоскоп: війна й післявоєнні роки, черги за хлібом, харчова нестача, ігри у війну, часом криваві, патрони, солдатські каски, які ми носили, зброя, лазіння по скелях і по підземних ходах, що їх вирила вода на протилежному боці річки, по післявоєнних руїнах, школа, перші класи, де були переростки, замерзле чорнило — носили ми його з собою в чорнильницях, які ховалися в мішечки з ворочком; холодні класи, відсутність підручників, перші книжки, які вдалося прочитати, перша вчителька Марія Яківна (дивись «Дім на горі», де вона описана), 12-та чоловіча початкова школа, де я провчився три роки, а тоді перейшов у 32-гу мішану, також українську школу. Я пішов у перший клас у 1946 році, до того в школі вчився на два роки старший за мене брат Анатолій (нас у родині було тільки двоє); отож біля нього я вивчив напам'ять у п'ятирічному віці букваря і потрясав сусідів, що вмю у п'ять років читати. Мені показували місце, де треба прочитати, а зорова пам'ять у мене вельми сильна, і я шпарив без заминочки, ніби читаючи, а насправді проказуючи напам'ять. Ходив я тоді по вулиці в штанах, пошитих із ковдри, на одній шлейці, у зробленій батьком взувачці із висмикнутою з-під шлейки сорочкою і займався, де тільки випадало, декламацією віршів.

Як бачите, Валерій Шевчук був кмітливою дитиною. Згодом розвинувся і його літературний хист. Спочатку Валерій пробує писати вірші, згодом оповідання. Найвідоміші його книги: «На полі смиренному», «Дім на горі». А за роман «Три листки за вікном» письменник удостоєний Шевченківської премії. Про те, як саме виник у письменника задум написати казку, він розказує у передмові до збірки «Панна квітів»

Історія виникнення задуму написати казку: Ця книжка, що лежить перед тобою, читачу, писалася давненько, коли мої дочки були ще малі. Історія складання її цікава, і я хочу її розповісти, щоб і тобі був зрозумілий підзаголовок: «Казки моїх дочок».

Якось підійшла до мене тоді шестирічна дочка Юліана і каже:

— Тату, ось ти письменник, а ми не знаємо який!

— Звісно, не знаєте,— відповів я,— Бо я дорослий письменник, тобто пишу для дорослих. Виростеш і прочитаєш, мої книги.

— А чому б тобі не написати книги для нас,— сказала й старша моя дочка Мирослава,— А то всі знають, який ти письменник, а ми, твої діти, й не знаємо.

Я задумався: а може, й справді узяти й написати книгу казок, адже ми, дорослі й діти, потайки тягнемось до казки: мріємо — і це казка, сподіваємось — і це також казка. Але щось мене й стримувало.

— Боюся,— сказав своїм дочкам,— Дорослим писати легше, як дітям. Дітям треба писати по-особливому.

— Хочеш, ми тобі допоможемо? — сказала Юліана,— Он у мене в зошиті вже написано кілька казок, але так — по-дитячому. Візьми й перепиши, як це письменники роблять, по-дорослому.

— І я тобі хочу допомагати,— сказала Мирослава. Юліанин зошит зберігається в мене й досі. Його не можу перегортати без зворушення. Вона писала великими друкованими літерами, бо інакше не вміла, а ще малювала малюнки. Я уважно перечитав оті плоди дитячої фантазії, передивився малюнки, й мені подумалося: щось тут є. Отак разом вигадувати з дітьми, — може, й справді напишеться книжка?

І ми почали. Разом вигадували героїв (імена придумували дівчатка, і всі мої спроби щось і собі тут докинути відміталися категорично), разом обмірковували, як героям поводитись у тій чи іншій історії.

Поступово в моїй уяві почали вимальовуватися Бігунець та Котило, Панна квітів (до речі, цей персонаж близький до міфологічної Жінки з цвіту) із жовтим тюльпановим полем, Чотири сестри, дивне Місто, де не ростуть квіти, Дівчинка, яка шукала маму. Я захопився, і за літо, бо пишу передусім улітку в маленькій батьківській хаті в Житомирі, на околиці, де річка Кам'янка впадає в річку Тетерів, написав оцю книгу, яку дівчатка вирішили назвати «Панна квітів» (бо це так урочисто звучить!) і до якої я додав підзаголовок: «Казки моїх дочок». Потім ми читали ті казки: дещо дівчаткам подобалося, а дещо ні, адже я таки справді не дитячий, а дорослий письменник, дечим вони захоплювалися, а дещо критикували. І я подумав: все-таки страшенно важко бути дитячим письменником, значно важче, аніж дорослим... Згодом і дочки мої повиростали, в них інтереси стали інші, та й книжки інакші почали читати, і я про свої казки забув; зрештою, зайнявся іншими справами і, звісна річ, справами дорослими.

І ось тепер, переглядаючи свої рукописи, я перечитав цю книгу. Мені здалося, що все-таки вона могла б бути цікава дітям, саме тим, котрі люблять фантазувати, вигадувати, котрі бачать перед собою зелений світ не просто так, а населений найдивовижнішими істотами і найнезвичайнішими людьми. Ще тоді, коли писав оці казки, не хотів складати їх надто просто, щоб усе було розжоване і розкладене по однакових, гладко витесаних поличках. Завжди вважав і тепер уважаю: діти мудрі і часом сприймають твори глибше і тонше за дорослих. Вони мудрі, бо перед їхніми очима просторіше лягає широкий світ, вони йдуть у нього з широко розплющеними очима і з відкритими серцями. Отож, може, мені вдасться увійти в ті розкриті серця і зі своїм словом, може, вони послухають дорослого чоловіка, який захотів оповісти ще нерозказані казки, витворені далекого літа, здається, не тільки для своїх дочок, але й для Тебе, мій читачу.

До зошита, у якому ви працюєте під час карантину, випишіть тільки ті моменти, які вам найбільше запам'яталися із життєвого і творчого шляху Валерія Шевчука.

Аналіз твору.

Кожен може бачити тільки те, що несе у своєму серці. Бо усе, що оточує нас, є відображенням власних думок і переживань. Тому я щиро сподіваюся, що ваші сьогоднішні міркування й аналіз поведінки героїв твору допоможуть вам зрозуміти себе і, можливо, щось у собі змінити.

Стислий переказ казки учнями за планом **(усно перекажіть твір «Панна квітів» за пунктами плану, що подані нижче):**

1. Знайомство з Зеленоочкою.
2. Зустріч дівчинки зі старим Кріносом.
3. Про що Зеленоочка довідалась від Димка.
4. Таємниця тюльпанового поля.
5. Підслухана розмова.
6. «Я повинна їх врятувати».

Дорогі діти, готуючись до цього уроку, ви прочитали казку, в якій усе дивовижно переплетено: реальне і фантастичне, буденне і надзвичайне, прекрасне і потворне. Так вже влаштований світ і ми в ньому. Автор цієї незвичайної історії Валерій Шевчук підмітив характерну людську рису - химерність. Пригадуєте, у першому розділі твору.

❖ Як ви розумієте це слово – химерний?

Звернімося до словникової підказки.

Маємо аж три тлумачення слова химерний. Тож спробуємо встановити відповідність між художнім образом та найбільш вдалою характеристикою.

Посередині рядка вказати автора і назву твору (В. Шевчук «Панна квітів»). До зошита перемалювати таблицю і заповнити її (у колонці тлумачення виписіть характеристику персонажа, ім'я якого подано у першій колонці):

<i>Персонаж</i>	<i>Тлумачення</i>
<i>Зеленоочка</i>	
<i>Крінос</i>	
<i>Димко</i>	

Ми сьогодні аналізуємо казку, в якій добро і зло хитро переплелися. Той, хто вважає себе добродієм, насправді приносить страждання іншим. І навпаки – той, хто нічого особливого не робить, виявляється, творить добро. Будь-яка казка тим і захоплює, що у ній персонаж – це своєрідний символ, який уособлює те, що прагне нам показати автор.

Заповніть гул-форму «Поміркуй!», перейшовши за посиланням: натискай **Ctrl і "Поміркуй!"**. НЕ ЗАБУДЬТЕ натиснути НАДІСЛАТИ в кінці гул-форми!

Її лейтмотивом стануть слова відомого французького письменника, Нобелівського лауреата Альбера Камю: «Краса – це вічність, що триває мить». Ми уже мали нагоду переконатися, що події у творі відбуваються паза часом і реальним виміром – у казковому світі, а наш оповідач – це мудрий філософ, який хоче спілкуватися з тими, хто любить фантазувати і вигадувати – тобто з вами. Його розповідь незвичайна, в ній прихована таємниця. Це своєрідна притча про добро і зло, життя і смерть, прекрасне і потворне.

Проблемне запитання.

Чому Сон Зеленоочки можна вважати важливим персонажем твору? (Усно дати відповідь на питання, наводячи переконливі аргументи, опираючись на текст казки В. Шевчука).

Дорогі діти, добро і зло – це те, що невід'ємно присутнє в нашому житті. Колись один мудрець сказав: «Немає понять «добро» і «зло», бо ти не знаєш, що є чим насправді». Та все ж давайте спробуємо визначити персонажів, які, на вашу думку, уособлюють добро і зло у нашій казці.

Питання найуважнішим (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Хто помітив, що квіти дивляться з тугою та сподіванням, начебто чогось чекають чи просять?
- ❖ Хто сказав такі слова: «Мене послала до вас моя господиня, панна всього живого й зеленого»?
- ❖ Чиї це слова: «Іди геть з цього поля щасливих та гарних!»?
- ❖ Хто сказав: «А я таки добрий, бо допомагаю бідним і нещасним»?
- ❖ Хто попросив: «Дайте мені зрозуміти мову тюльпанів»?
- ❖ Чиї це слова: «Здається, нова фея на землі народилася»?
- ❖ Хто сказав: «Коли добрий, то й хвалити його не треба, діло його хвалить...»?

Філософська хвилина.

В зошиті посередині рядка вказати назву завдання («Філософська хвилинка»), спочатку наступного рядка дати письмову відповідь на обидва питання. Питання ПЕРЕПИСУВАТИ НЕ ТРЕБА!

- ❖ Як ви гадаєте, чи мав право Крінос розпоряджатися чужими долями? Чому?
- ❖ Чому Зеленоочка хотіла врятувати людей?

Дібрати із поданих приказок і прислів'їв ті, що, на вашу думку, розкривають зміст казки «Панна квітів» та записати їх до зошита (не більше 5):

- ❖ Від добра добра не шукають.
- ❖ Добре чути далеко, а зле ще далі.
- ❖ Все добре, що добре кінчається.
- ❖ Добре роби - добре й буде.

❖ Добре треба шукати, а зло саме прийде.

❖ Добрий, хоч до рани прикладай.

❖ Доброму всюди добре.

❖ Зі всіма добрий - собі лихий.

❖ Як не було добра змалку, то не буде до останку.

❖ Світ не без добрих людей.

❖ Там добре, де нас нема.

❖ Добрій людині слово допомагає, лихий палиця не поможе

❖ Злість — зброя слабких.

❖ Добро будує, зло руйнує.

❖ Добро пам'ятається довго, зло — ще довше.

❖ Хорошими словами теж можна у людини душу вийняти.

❖ Як не можна поганого хвалити, так не можна доброго ганьбити.

❖ На заздрості і ненависті далеко не заїдеш.

❖ Красиве обличчя з часом змінюється, добре серце — ніколи.

❖ Добре слово не коштує грошей

❖ Коли початок добрий, усе добре.

❖ До доброго звикаєш швидко.

❖ Одна добра справа тягне за собою іншу.

❖ Добрі справи — від добрих людей.

❖ Щоб тобі робили добро, роби добро іншим.

❖ Робити добро людині можеш іноді запізнитися, робити зло — завжди знайдеш час.

Підсумки.

Літературний диктант «Так-ні».

Підсумувати усе вивчене ви зможете давши відповіді на питання літературного диктанту, перейшовши за посиланням і заповнивши гугл-форму: натискайте Ctrl і [Літературний диктант](#).

Д / з.

Намалювати ілюстрації до казки В. Шевчука «Панна квітів». Ці малюнки ви фотографуєте і пересилаєте мені на вайбер за номером 099-64-84-572.

Завдання має бути виконане до 26 квітня 2020 року!

Підготуватися до уроку літератури рідного краю: прочитати поетичні твори К. Горчар.